

@Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permisea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

@The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 615 din 21 august 2008
Emitent CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA A TREIA

HOTĂRÂREA
din 15 februarie 2007

în Cauza Boldea împotriva României

(Cererea nr. 19.997/02)
Strasbourg

În cauza Boldea împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: domnii B.M. Zupančič, președinte, J. Hedigan, C. Bîrsan, doamna E. Fura-Sandström, doamna A. Gyulumyan, domnul David Thór Björgvinsson, doamna I. Ziemele, judecători, și domnul S. Quesada, grefier de secție,
după ce a deliberat în Camera de consiliu la data de 25 ianuarie 2007,
pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 19.997/02) îndreptată împotriva României, prin care un cetățean al acestui stat, domnul Marian Boldea (*reclamantul*), a sesizat Curtea la data de 9 mai 2002 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamantul este reprezentat de domnul D. Crăciun, avocat în Timișoara. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul său, doamna B. Ramașcanu, de la Ministerul Afacerilor Externe.

3. La data de 2 decembrie 2005 Curtea a hotărât să comunice cererea Guvernului. În temeiul art. 29 alin. 3, aceasta a hotărât să analizeze în același timp admisibilitatea și temeinicia cauzei.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

4. Reclamantul s-a născut în anul 1962 și locuiește la Timișoara.

A. Originea cauzei

5. Reclamantul este conferențiar universitar la Facultatea de automatică și informatică a Universității Politehnice din Timișoara.

6. La data de 9 martie 2001, cu ocazia unei reuniuni a corpului didactic al catedrei de informatică a facultății, decanul acesteia a abordat problema plagiatului privind publicațiile științifice ale lui A.S. și L.P., apărute în luna decembrie 2000, precum și alte teze de doctorat și lucrări de licență. Pe fondul unei nemulțumiri generale la adresa publicațiilor realizate în cadrul catedrei, mai mulți profesori și-au exprimat părerea asupra așa-zisului plagiat. Ei au constatat că cei doi autori preluaseră multe definiții din teza de doctorat a lui N.P. Reclamantul a fost singurul care a afirmat că publicațiile științifice în discuție constituiau un plagiat. Concluzia reuniunii a fost că nivelul științific al publicațiilor scăzuse și că se recomandă să se evite publicarea unor articole care se limitau la reproducerea unor definiții deja existente și să se aducă noi contribuții. S-a mai adăugat faptul că publicațiile lui A.S. și lui L.P. nu constituiau un plagiat, dar că ele nu reprezentau nici referințe științifice în materie (*nu se iau în considerare aceste lucrări*). Celor doi autori li s-a adresat un avertisment verbal.

Prin Decizia din 16 mai 2001 comisia de deontologie ad hoc a facultății a propus înființarea unei comisii de arbitraj însărcinate cu soluționarea diferendului și realizarea unui studiu aprofundat al publicațiilor în discuție. Curtea nu a fost informată de rezultatele acestor propuneri.

B. Procedura penală împotriva reclamantului pentru calomnie

7. La data de 9 mai 2001 A.S. și L.P. au depus fiecare o plângere penală pentru calomnie împotriva reclamantului, căruia i-au imputat faptul că i-a acuzat de plagiat în timpul reuniunii din 9 martie 2001.

8. La data de 11 septembrie 2001, Judecătoria Timișoara a conexat cele două plângeri penale.

9. În ședința publică din 9 octombrie 2001 Judecătoria Timișoara l-a audiat pe reclamant și a admis proba verității, în temeiul art. 207 din Codul penal. El a depus articolele părților vătămate și fragmentele relevante din teza de doctorat pretins plagiată.

10. La data de 27 noiembrie 2001 Judecătoria Timișoara a audiat 2 martori care participaseră la reuniunea din 9 martie 2001. V.M., coordonatorul tezei părților vătămate, a declarat că în opinia sa, deși contestabile, publicațiile părților vătămate nu constituiau un plagiat. De asemenea, el a apreciat că afirmațiile reclamantului au fost făcute cu rea-credință. Martorul U.M. a declarat că nu se poate pronunța asupra pretinsului plagiat sau asupra intenției reclamantului atunci când i-a calificat pe colegii săi drept „plagiatori”.

11. Prin Sentința din 27 noiembrie 2001 Judecătoria Timișoara a dispus achitarea reclamantului în temeiul art. 10 lit.b)¹ din Codul de procedură penală, însă l-a condamnat la plata unei amenzi administrative de 500.000 lei (ROL) (circa 20EUR) în temeiul art. 18¹, coroborat cu art. 91 din Codul penal. De asemenea, instanța l-a condamnat să le plătească reclamantilor cheltuielile de judecată ocazionate, în valoare de 2.120.000 ROL (circa 80 EUR).

12. Fragmentul relevant din această sentință are următorul text:

„Din probatoriul administrat în cauză: declarația inculpatului raportul nr. 262/01 a Facultății de Informatică și Calculatoare, articolul intitulat «Indicatori pentru caracterizarea fiabilității și disponibilității» aparținând părților vătămate, capitolul 2 din teza de doctorat pretins plagiată, semnată de N.P., copia procesului-verbal din data de 9 martie 2001, declarațiile martorilor U.M. și V.M., instanța reține următoarea stare de fapt:

Părțile au calitatea de cadre didactice la Universitatea Politehnică din Timișoara, departamentul de calculatoare iar în data de 9 martie 2001, în cadrul unei ședințe a

colectivului acestui departament inculpatul a afirmat public, că părțile vătămate sunt «plagiatori» pe motiv că un articol semnat de aceștia copiază un capitol dintr-o teză de doctorat. Deși articolul semnat de partea vătămată cuprinde structural și chiar conceptual definiții din alte lucrări, totuși, intenția acestora nu a fost de a reproduce, respectiv de a copia aceste lucrări. Pe de altă parte, infracțiunea de calomnie presupune afirmații malițioase, făcute cu rea-credință și cu intenția de a leza demnitatea, cu privire la fapta care dacă ar fi adevărată ar atrage una din sancțiunile prevăzute de textul incriminator.

Din înscrisurile aflate la dosarul cauzei, dar și din declarațiile martorilor, rezultă că inculpatul a făcut afirmațiile cu rea-credință și cu intenția de a leza demnitatea părților vătămate, afirmații care dacă ar fi adevărate ar atrage pentru părțile vătămate o sancțiune disciplinară sau disprețul public.

Fiind îndeplinită și condiția publicității, instanța constată că din punct de vedere formal fapta inculpatului întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de «calomnie» prevăzută de articolul 206 Cod penal.

Din punct de vedere substanțial, fapta nu prezintă gradul de pericol social al unei infracțiuni, deoarece este vorba de o ceartă între colegi din orgoliu profesional, inculpatul aflându-se la primul contact cu justiția.”

13. La data de 3 decembrie 2001 reclamantul a formulat un recurs împotriva sentinței judecătorești. El a susținut în principal lipsa de motivare a sentinței pe baza probelor aduse în timpul procedurii, atât de el însuși, cât și de părțile vătămate, și aceasta cu toate că ar fi putut beneficia de proba verității prevăzută de art.207 din Codul penal. Mai mult, el a afirmat că judecătoria s-a limitat la a constata reaua sa credință fără a se sprijini pe niciun element de probă și nu a luat deloc în considerare legislația referitoare la drepturile de autor și drepturile conexe. Părțile vătămate au formulat și ele recurs împotriva sentinței pronunțate în primă instanță.

14. Prin Decizia din 22 martie 2002 Tribunalul Timiș a respins cele două recursuri. În ceea ce privește recursul reclamantului, instanța a dispus următoarele:

„Examinând recursurile declarate prin prisma motivelor invocate precum și în limitele articolului 385⁶ din Codul de Procedură Penală, se constată că prima instanță a reținut în mod corect starea de fapt și de drept dedusă judecății sancțiunea administrativă aplicată inculpatului fiind corect individualizată astfel că în ceea ce privește apelul inculpatului acesta pentru considerentele expuse urmează a fi respins în baza articolului 385¹⁵ 1) b din Codul de Procedură Penală.”

15. Recursul părților vătămate a fost respins ca tardiv.

II. Dreptul intern pertinent

A. Codul penal

16. Articolele relevante din Codul penal prevăd următoarele:

ARTICOLUL 18¹

Fapta care nu prezintă pericolul social al unei infracțiuni

„(1) Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, dacă prin atingerea minimă adusă uneia din valorile apărute de lege și prin conținutul ei concret, fiind lipsită în mod vădit de importanță, nu prezintă gradul de pericol social al unei infracțiuni (...)

(3) În cazul faptelor prevăzute în prezentul articol, procurorul sau instanța aplică una din sancțiunile cu caracter administrativ prevăzute în art. 91.”

ARTICOLUL 91

Sancțiunile cu caracter administrativ

„Când instanța dispune înlocuirea răspunderii penale, aplică una dintre următoarele sancțiuni cu caracter administrativ: (...)

c) amendă de la 100.000 ROL la 10.000.000 ROL.”

ARTICOLUL 206

„Afirmarea sau imputarea în public, prin orice mijloace, a unei fapte determinate privitoare la o persoană, care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea persoană la o sancțiune penală, administrativă sau disciplinară, ori disprețului public, se pedepsește cu închisoare între trei luni și trei ani sau cu amendă.”

ARTICOLUL 207

„Proba verității celor afirmate sau imputate este admisibilă, dacă afirmarea sau imputarea a fost săvârșită pentru apărarea unui interes legitim. Fapta cu privire la care s-a făcut proba verității nu constituie infracțiunea de insultă sau calomnie.”

17. Codul penal a fost modificat substanțial în anul 2004 prin Legea nr. 301/2004, a cărei intrare în vigoare este prevăzută pentru data de 1 septembrie 2008. Noul text referitor la calomnie prevede următoarele: Afirmarea sau imputarea în public, prin orice mijloace, a unei fapte determinate privitoare la o persoană, care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea persoană la o sancțiune penală, administrativă sau disciplinară, ori disprețului public se pedepsește cu zile-amendă, de la 10 la 120. (...)

18. Codul penal a fost modificat și completat prin Legea nr.160 din 30 mai 2005 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 58 din 23 mai 2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 470 din 2 iunie 2005.

Articolul unic al acestei ordonanțe de urgență prevede următoarele:

„ (...)

1. La articolul I punctul 2, alineatul (1) al articolului 206 va avea următorul cuprins:

«Afirmarea sau imputarea în public, prin orice mijloace, a unei fapte determinate privitoare la o persoană, care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea persoană la o sancțiune penală, administrativă sau disciplinară, ori disprețului public, se pedepsește cu amendă de la 2.500.000 lei la 130.000.000 lei. (...)»

Legea nr. 278 din 4 iulie 2006 pentru modificarea și completarea Codului penal, precum și pentru modificarea și completarea și altor legi a abrogat art. 205-207 din cod.

B. Codul civil

19. Articolele relevante din Codul civil prevăd următoarele:

ARTICOLUL 998

„Orice faptă a omului, care cauzează altuia prejudiciu, obligă pe acela din a cărui greșeală s-a ocazionat, a-l repara.”

ARTICOLUL 999

„Omul este responsabil nu numai de prejudiciul ce a cauzat prin fapta sa, dar și de acela ce a cauzat prin neglijența sau prin imprudența sa.”

ÎN DREPT

I. Asupra pretinsei încălcări a art. 6 alin. 1 din Convenție

20. Reclamantul se plânge de faptul că nu i-a fost judecată în mod echitabil cauza, susținând că a fost condamnat la plata unei amenzi administrative în absența oricărei dovezi

pertinente și fără ca instanțele să fi răspuns argumentelor pe care el le-a expus. El invocă art. 6 alin. 1 din Convenție, care prevede următoarele în partea sa relevantă:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî (...) asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. (...)”

A. Asupra admisibilității

21. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 alin. 3 din Convenție. Mai mult, ea arată că nu este incident niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, îl declară admisibil.

B. Asupra fondului

1. Argumentele părților

22. Guvernul apreciază în primul rând că intră în competența Curții să examineze erori de fapt și de drept pretins comise de o instanță internă, decât dacă și în măsura în care ele ar putea să aducă atingere drepturilor și libertăților garantate de Convenție.

23. În al doilea rând, Guvernul consideră că instanțele interne care au examinat cauza s-au pronunțat motivat asupra argumentelor formulate de reclamant în apărarea sa. El face trimitere la jurisprudența Curții, conform căreia art. 6 alin. 1 din Convenție obligă instanțele să își motiveze hotărârile, însă fără a se putea înțelege că impune un răspuns detaliat pentru fiecare argument (*Van de Hurk împotriva Olandei*, Hotărârea din 19 aprilie 1994, seria A nr. 288, p. 20, § 61). Problema de a ști dacă o instanță nu a respectat obligația de motivare, prevăzută de art. 6 din Convenție, nu se poate analiza decât în lumina circumstanțelor speței (*Ruiz Torija împotriva Spaniei*, Hotărârea din 9 decembrie 1994, seria A nr. 303-A, p. 12, § 29).

24. Astfel, în opinia Guvernului, Judecătoria Timișoara a analizat probele administrate, a stabilit situația de fapt și s-a pronunțat asupra relei-credințe a reclamantului. Ea a luat în considerare plângerile părților vătămate, documentele prezentate de părți și declarațiile martorilor. Deși Judecătoria Timișoara nu a înlăturat în mod expres argumentele reclamantului, Guvernul apreciază că, reținând existența faptei pretinse de părțile vătămate și elementul subiectiv al infracțiunii, judecătoria s-a pronunțat indirect asupra pledoariei persoanei în cauză și că, prin urmare, celelalte argumente invocate de către reclamant ar putea fi considerate inutile.

25. În ceea ce privește decizia Tribunalului Timiș, Guvernul arată că instanța de recurs a reiterat motivarea Judecătoriei Timișoara (*Helle împotriva Finlandei*, Hotărârea din 19 decembrie 1997, *Culegere de decizii și hotărâri* 1997-VIII, p. 2.930, § 60).

26. În sfârșit, în opinia Guvernului, reclamantul a beneficiat de o procedură contradictorie, iar instanțele au respectat pe deplin garanțiile de independență și imparțialitate, de celeritate, de publicitate și de egalitate a armelor.

27. Reclamantul nu a prezentat observații ca răspuns la cele ale Guvernului.

2. Aprecierea Curții

a) Principiile care se desprind din jurisprudența Curții

28. Curtea reamintește că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 alin. 1 din Convenție, înglobează, printre altele, dreptul părților la proces de a prezenta observațiile pe care le consideră relevante pentru cauza lor. Convenția nevizând garantarea unor drepturi teoretice sau iluzorii, ci a unor drepturi concrete și efective (*Artico împotriva Italiei*, Hotărârea din 13 mai 1980, seria A nr. 37, p. 16, § 33), acest drept nu poate fi considerat efectiv decât dacă aceste observații sunt într-adevăr „ascultate”, adică analizate temeinic de către instanța sesizată. Cu alte cuvinte, art. 6 implică în special, în sarcina „instanței”, obligația de a proceda la o analiză efectivă a mijloacelor, argumentelor și propunerile de

probe ale părților, fără a le stabili relevanța (*Perez împotriva Franței* [MC] nr. 47.287/99, § 80, CEDO 2004-I, și *Van de Hurk*, citată mai sus, § 59).

29. Cu toate acestea, dacă art. 6 alin. 1 obligă instanțele să își motiveze hotărârile, el nu poate fi înțeles în sensul că impune un răspuns amănunțit pentru fiecare argument (*Van de Hurk*, citată mai sus, § 61). Dimensiunea acestei obligații poate să varieze în funcție de natura hotărârii. Mai mult, instanța trebuie să țină cont mai ales de diversitatea mijloacelor pe care un pledant le poate ridica în instanță și de diferențele existente în statele contractante în materie de dispoziții legale, cutume, concepții doctrinare, prezentare și redactare a sentințelor și deciziilor. De aceea, problema de a ști dacă o instanță și-a încălcat obligația de motivare ce rezultă din art. 6 din Convenție nu se poate analiza decât în lumina circumstanțelor speței (*Ruiz Torija*, citată mai sus, § 29).

30. În plus, noțiunea de proces echitabil presupune ca o instanță internă care nu și-a motivat decât pe scurt hotărârea, prin preluarea motivării instanței inferioare sau altfel, să fi analizat în mod real chestiunile esențiale ce i-au fost supuse judecării și să nu se fi mulțumit cu a aproba pur și simplu concluziile unei instanțe inferioare (Helle, citată mai sus, § 60).

b) Aplicarea principiilor generale în speță

31. Curtea observă că Judecătoria Timișoara l-a condamnat pe reclamant la plata unei amenzi administrative, după ce a stabilit faptele și a apreciat că elementul intențional și caracterul public al faptelor erau îndeplinite în cauză. Cu toate acestea, instanța nu a făcut nicio referire concretă la elementele de fapt ce ar fi putut justifica concluzia referitoare la vinovăția reclamantului și caracterul public al faptelor reținute. Ea s-a limitat la a afirma că aceste condiții erau îndeplinite în speță.

32. Desigur, în general, nu este de competența Curții să examineze erorile de fapt sau de drept pretins comise de o instanță internă (*García Ruiz împotriva Spaniei* [MC] nr.30.544/96, § 28, CEDO 1999-I), interpretarea legislației interne revenind în primul rând autorităților naționale și, în special, curților și tribunalelor (*Perez*, citată mai sus, § 82, și *Coëme și alții împotriva Belgiei*, nr. 32.492/96, 32.547/96, 32.548/96, 33.209/96 și 33.210/96, § 115, CEDO2000-VII). Totuși, în cauza de față, Curtea observă că Judecătoria Timișoara nu a procedat la interpretarea tuturor elementelor constitutive ale infracțiunii și că nu a analizat probele depuse de reclamant, ceea ce i-ar fi permis să le înlăture, dacă era cazul, într-un mod motivat, pe cele pe care nu le considera relevante.

33. Mai mult, instanța care s-a pronunțat asupra recursului reclamantului nu a răspuns deloc motivelor acestui recurs, întemeiate, în special, pe lipsa de motivare a sentinței pronunțate în primă instanță. Dacă este adevărat că obligația de a-și motiva hotărârile, pe care art. 6 alin. 1 din Convenție le-o impune instanțelor, nu poate fi înțeleasă în sensul de a da un răspuns detaliat la fiecare argument [*Perez*, citată mai sus, § 81, *Van de Hurk*, citată mai sus, p. 20, § 61, și *Ruiz Torija*, citată mai sus, § 29; a se vedea și *Jahnke și Lenoble împotriva Franței* (dec.) nr. 40.490/98, CEDO >2000-IX], trebuie constatat că, în speță, Tribunalul Timiș nu a făcut decât să facă trimitere la considerentele sentinței pronunțate de Judecătoria Timișoara. Chiar dacă aceasta poate constitui o motivare prin preluarea motivelor instanței inferioare în sensul Cauzei *Helle împotriva Finlandei* (hotărâre citată mai sus, § 56), ar fi fost necesară o hotărâre motivată în detaliu și completă din partea Judecătoriei Timișoara pentru a putea considera drept echitabilă procedura îndreptată împotriva reclamantului. Or, nu aceasta a fost situația în speță, așa cum s-a constatat mai sus.

34. Aceste elemente îi sunt suficiente Curții pentru a concluziona că reclamantul are motive temeinice să susțină că hotărârile Judecătoriei Timișoara și ale Tribunalului Timiș nu au fost suficient motivate și că reclamantului nu i-a fost judecată în mod echitabil cauza privind condamnarea sa la plata unei amenzi administrative.

35. În concluzie, a avut loc încălcarea art. 6 alin. 1 din Convenție.

II. Asupra pretensei încălcări a art. 10 din Convenție

36. În opinia reclamantului, condamnarea sa pentru calomnie i-a încălcat dreptul la libertatea de exprimare garantat de art. 10 din Convenție, care prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare într-o societate democratică pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

A. Asupra admisibilității

37. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 alin. 3 din Convenție. Mai mult, ea observă că nu este incident niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, îl declară admisibil.

B. Asupra fondului

1. Argumentele părților

38. Guvernul recunoaște că sentința Judecătoriei Timișoara din 27 noiembrie 2001, menținută prin Decizia Tribunalului Timiș din 22 martie 2002, constituie o ingerință în dreptul reclamantului la libertatea de exprimare.

Cu toate acestea, el susține că această ingerință era prevăzută de lege, urmarea un scop legitim și era necesară într-o societate democratică, în spiritul art. 10 alin. 2 din Convenție.

39. În primul rând, el argumentează că amenda administrativă era prevăzută de art. 18¹ și 91 din Codul penal și că rambursarea cheltuielilor de judecată era întemeiată pe art. 193 din Codul de procedură penală și pe art. 998 din Codul civil. În opinia Guvernului, aceste norme respectă cerințele de accesibilitate și previzibilitate dezvoltate de jurisprudența Curții.

40. În al doilea rând, ingerința a urmărit un scop legitim, și anume cel al protecției reputației sau a drepturilor altora.

41. În al treilea rând, Guvernul apreciază că măsura administrativă luată împotriva reclamantului era justificată, având în vedere afirmațiile reclamantului care și-a acuzat colegii universitari de plagiat. Amenda administrativă ce i s-a aplicat reclamantului constituie o ingerință minoră în libertatea de exprimare a reclamantului care, arată Guvernul, a fost, de altfel, achitat.

După părerea Guvernului, este de neconceput ca atingerile aduse reputației sau imaginii unei persoane să rămână nepedepsite, chiar dacă nu îndeplinesc condițiile unei infracțiuni. Mai mult, el apreciază că reclamantul a fost condamnat la plata unor sume mult reduse față de cele reținute în cauzele în care Curtea a constatat o încălcare a libertății de exprimare (a se vedea, de exemplu, *Tolstoy Miloslavsky împotriva Regatului Unit*, Hotărârea din 13 iulie 1995, seria A nr. 316-B, p. 71-78, § 12, și *Pakdemirli împotriva Turciei* nr. 35.839/97, § 56, 22 februarie 2005). În ceea ce privește cheltuielile de judecată pe care reclamantul trebuia să le plătească, Guvernul arată că ele erau întemeiate pe art. 998 și 999 din Codul civil, dispoziții care reglementează răspunderea civilă delictuală, și susține că au, prin urmare, un caracter preventiv, iar nu sancționator, și că, pe deasupra, obligația de rambursare nu depindea de întinderea răspunderii reclamantului.

42. În fine, Guvernul invită Curtea să țină cont de modificările aduse legislației, în special de dezincriminarea calomniei.

43. Reclamantul nu a prezentat observații ca răspuns la cele ale Guvernului.

2. *Aprecierea Curții*

a) **Principiile care se desprind din jurisprudența Curții**

44. Curtea înțelege, în primul rând, să reamintească principiile fundamentale care se desprind din jurisprudența sa (a se vedea, printre multe altele, *Hertel împotriva Elveției*, Hotărârea din 25 august 1998, *Culegere* 1998-VI, § 46).

45. Libertatea de exprimare constituie unul dintre fundamentele esențiale ale unei societăți democratice, una dintre condițiile primordiale ale progresului său și al dezvoltării individuale. Sub rezerva paragrafului 2 al art. 10, ea este valabilă nu numai pentru „informațiile” sau „ideile” primite favorabil sau considerate ca fiind inofensive sau indiferente, ci și pentru acelea care lovesc, șochează sau neliniștesc: așa impun pluralismul, toleranța și spiritul de deschidere fără de care nu există „societate democratică”. Așa cum o consacră art. 10, ea este însoțită de excepții care impun totuși o interpretare restrictivă, iar nevoia de a o limita trebuie să fie stabilită în mod convingător.

46. Adjectivul „necesar”, în sensul art. 10 alin. 2 din Convenție, implică o „nevoie socială imperioasă”. Statele contractante beneficiază de o anumită marjă de apreciere pentru a judeca existența unei astfel de nevoi, însă ea este dublată de un control european ce vizează deopotrivă legea și hotărârile care o aplică, chiar dacă ele emană de la o instanță independentă. Așadar, Curtea este competentă să statueze în ultimă instanță asupra chestiunii de a ști dacă o „restricție” este compatibilă cu libertatea de exprimare pe care o protejează art. 10.

47. Curtea nu are în niciun caz sarcina, atunci când își exercită controlul, să se substituie instanțelor interne competente, ci de a verifica din perspectiva art. 10 hotărârile pe care le-au pronunțat acestea în virtutea puterii lor de apreciere. Dar aceasta nu înseamnă că ea trebuie să se limiteze la a cerceta dacă statul pârât a făcut uz de această putere cu bună-credință, cu grijă și în mod rezonabil: ea trebuie să evalueze ingerința din perspectiva întregii cauze pentru a stabili dacă ea a fost „proporțională cu scopul legitim urmărit” și dacă motivele invocate de autoritățile naționale pentru a o justifica par să fie „pertinente și suficiente”. Astfel, Curtea trebuie să se convingă de faptul că autoritățile naționale au aplicat reguli conforme principiilor consacrate de art. 10 și bazându-se, în plus, pe o apreciere acceptabilă a faptelor relevante (*Zana împotriva Turciei*, Hotărârea din 25 noiembrie 1997, *Culegere* 1997-VII, p. 2.547-2.548, § 51, și *Kyprianou împotriva Ciprului* [MC] nr. 73.797/01, § 171, 15 decembrie 2005). Mai mult, echitatea procedurii și garanțiile pe care ea le oferă (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Kyprianou*, citată mai sus, § 171), precum și natura și gravitatea pedepselor aplicate (*Ceylan împotriva Turciei* [MC] nr. 23.556/94, § 37, CEDO 1999-IV, *Tammer împotriva Estoniei* nr. 41.205/98, § 69, CEDO 2001-I, și *Lešník împotriva Slovaciei* nr. 35.640/97, §§ 63-64, CEDO 2003-IV) sunt, de asemenea, elemente de luat în considerare atunci când este analizată proporționalitatea atingerii aduse libertății de exprimare garantate de art. 10 din Convenție.

b) **Aplicarea principiilor în speță**

(i) *Ingerința*

48. Curtea observă că părțile sunt de aceeași părere atunci când consideră că Hotărârea Judecătoriei Timișoara din 27 noiembrie 2001 și cea a Tribunalului Timiș din 22 martie 2002 constituie o ingerință în dreptul reclamantului la libertatea de exprimare.

(ii) *Ingerința era „prevăzută de lege”?*

49. Reclamantul nu contestă faptul că condamnarea sa la plata unei amenzi administrative și la restituirea cheltuielilor de judecată a avut o bază în dreptul intern, ce a fost accesibilă și previzibilă.

50. Curtea observă, ca și Guvernul, că infracțiunea de calomnie era reglementată de art. 206 din Codul penal, că amenda administrativă era prevăzută de art. 18¹ și 91 din Codul penal și că restituirea cheltuielilor de judecată era întemeiată pe art. 193 din Codul de procedură penală și pe art. 998 și 999 din Codul civil. Prin urmare, nu poate fi contestat faptul că ingerința era „prevăzută de lege“.

(iii) *Ingerința urmărea un scop legitim?*

51. Curtea observă că ingerința urmărea un scop legitim în sensul art. 10 alin. 2, și anume protecția reputației altuia, în cazul de față a celor doi colegi, pe care reclamantul i-a acuzat de plagiat.

(iv) *Ingerința era necesară într-o societate democratică?*

52. În cauza de față, instanțele naționale au considerat că reclamantul a adus atingere onoarei și imaginii publice ale colegilor săi, imputându-le acte determinate, precum plagiatul. Așadar, trebuie analizat dacă motivele avansate de autoritățile naționale pentru a justifica condamnarea persoanei în cauză erau pertinente și suficiente.

53. Pentru a se pronunța asupra acestei chestiuni, Curtea va ține cont în special de termenii utilizați în afirmațiile făcute, de contextul în care aceștia au fost folosiți și de cauză în ansamblul ei, inclusiv de modalitățile în care au fost făcute afirmațiile.

54. Trebuie reamintită jurisprudența bine stabilită a Curții, conform căreia, pentru a aprecia existența unei „nevoi sociale imperioase“, care să justifice o ingerință în exercitarea libertății de exprimare, trebuie să se facă distincția între fapte și judecăți de valoare. Dacă materialitatea primelor poate fi dovedită, ultimele nu se pretează la o demonstrare a exactității lor (a se vedea, printre altele, *Cumpănă și Mazăre împotriva României* [MC], nr. 33.348/96, § 98, CEDO 2004-XI, și *De Haes și Gijssels împotriva Belgiei*, Hotărârea din 24 februarie 1997, *Culegere* 1997-I, p. 235, § 42).

55. Desigur, atunci când este vorba de afirmații legate de conduita unui terț, a distinge între imputări de fapt și judecăți de valoare se poate dovedi uneori un lucru dificil, ca în cauza de față. Totuși, chiar și o judecată de valoare poate să se dovedească excesivă dacă este complet lipsită de bază faptică (*Ierusalim împotriva Austriei*, nr. 26.958/95, § 43, CEDO 2001-II).

56. Mai întâi, Curtea observă că afirmațiile reclamantului au fost grave, în măsura în care ele îi acuzau pe cei doi colegi că au comis un plagiat, dar că ele aveau o bază faptică (*Sabou și Pîrcălab împotriva României*, Hotărârea din 28 septembrie 2004, nr. 46.572/99, § 39). În acest sens, Curtea observă că, în cadrul reuniunii corpului didactic al catedrei de informatică, decanul facultății abordase subiectul așa-zisului plagiat pe care l-au constituit articolele lui A.S. și L.P., apărute în luna decembrie 2000, precum și al altor teze de doctorat și lucrări de licență. Participanții la reuniune au dezaprobat preluarea de către A.S. și L.P. a unui mare număr de definiții și lipsa contribuțiilor proprii, mergând până la a le da autorilor un avertisment verbal. Prin urmare, afirmațiile reclamantului, care se bazau cel puțin pe un început de probă, nu au fost lipsite de fundament și nu au avut ca scop să întrețină o campanie calomniatoare la adresa colegilor săi. De asemenea, Curtea observă că afirmațiile incriminate nu s-au referit la aspecte ale vieții private ale lui A.S. și lui L.P., ci la comportamente ce implicau calitatea lor de profesori (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Dalban împotriva României* [MC], nr. 28114/95, § 50, CEDO 1999-VI, și *Sabou și Pîrcălab*, citată mai sus, § 39).

57. Curtea apreciază apoi că este important să analizeze conținutul afirmațiilor reclamantului în lumina situației de la momentul respectiv din catedra de informatică a Facultății de automatică și informatică din cadrul Universității Politehnice din Timișoara (*Zana*, citată mai sus, § 56). În acest sens, trebuie constatat faptul că exista o nemulțumire generală față de publicațiile recente realizate în cadrul catedrei și că decanul facultății convocase o reuniune. Era vorba, fără îndoială, de un subiect de interes general pentru

catedra respectivă, asupra căruia membrii săi fuseseră invitați să se pronunțe. Prin urmare, Curtea apreciază că afirmațiile reclamantului nu constituie decât opinia sa profesională, exprimată în cadrul acestei reuniuni.

58. Mai mult, Curtea constată că era vorba de afirmații verbale, pronunțate în timpul unei reuniuni, ceea ce l-a împiedicat pe reclamant să le reformuleze, să le completeze sau să le retragă (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Fuentes Bobo împotriva Spaniei*, Hotărârea din 29 februarie 2000, nr.39.293/98, § 46, și, *a contrario*, *De Diego Nafria împotriva Spaniei*, Hotărârea din 14 martie 2002, nr. 46.833/99, § >41).

59. Un alt factor cu o oarecare greutate în speță este atitudinea reclamantului în timpul procedurii penale îndreptate împotriva lui. Curtea observă că partea în cauză a dovedit interes față de procesul său, prezentându-se la toate termenele în fața Judecătoriei Timișoara și în fața Tribunalului Timiș. El și-a motivat recursul, a depus concluzii scrise, a prezentat, în toate etapele procedurii, elemente de probă susceptibile să îi susțină afirmațiile sau să le ofere o bază faptică suficientă (a se vedea, *a contrario*, *Cumpănă și Mazăre*, citată mai sus, § 104, *Stângu și Scutelnicu împotriva României*, Hotărârea din 31 ianuarie 2006, nr. 53.899/00, § 51, și *Ivanciuc împotriva României* (dec.), nr. 18.624/03, 8 septembrie 2005). Toate acestea demonstrează că reclamantul a acționat de bună-credință.

60. În plus, Curtea observă că instanțele nu au analizat probele depuse de reclamant în timpul ședințelor de judecată. Astfel, deși reclamantul a făcut proba verității afirmațiilor sale și a prezentat documentele care să o susțină, instanțele nu au făcut trimitere la acestea. Reclamantul a invocat această lacună în recursul său, însă Tribunalul Timiș nu a analizat această chestiune.

61. Acestea fiind spuse, pentru a proteja interesele concurente pe care le reprezintă libertatea de exprimare și libertatea dezbaterilor, este esențial să se asigure într-o anumită măsură o procedură echitabilă și egalitatea armelor (*Steel și Morris împotriva Regatului Unit*, nr. 68.416/01, § 95, CEDO 2005-II). Curtea a constatat deja că lipsa motivării hotărârilor pronunțate în speță a lipsit de echitate procedura de calomnie, încălcând art. 6 alin. 1 din Convenție. Pentru a aprecia proporționalitatea ingerinței din perspectiva art. 10, ea trebuie să ia în considerare și dificultățile de care s-a lovit reclamantul. Într-adevăr, dacă chestiunea principală care se ridică în privința art. 6 este cea a caracterului echitabil al procedurii referitoare la acuzațiile în materie penală îndreptate împotriva persoanei interesate, capătul de cerere întemeiat pe art. 10 se raportează la consecințele condamnării sale pentru exercitarea libertății sale de exprimare (*Kyprianou*, citată mai sus, § 150).

În cauza de față, lipsa de motivare a hotărârilor pronunțate de instanțele interne (paragrafele 28-35 de mai sus) nu poate decât să determine și încălcarea art. 10 din Convenție.

62. Având în vedere considerentele de mai sus, Curtea apreciază că autoritățile naționale nu au oferit motive pertinente și suficiente pentru a justifica condamnarea reclamantului la plata unei amenzi administrative și la suportarea cheltuielilor de judecată făcute de părțile vătămate. Această condamnare nu răspundea, așadar, unei „necesități sociale imperioase”.

Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 10 din Convenție.

III. Asupra pretensei încălcări a art. 13 din Convenție

63. Reclamantul se plânge, de asemenea, că dreptul său la un recurs efectiv a fost încălcat prin faptul că Tribunalul Timiș i-a respins recursul introdus împotriva Sentinței din 27 noiembrie 2001 fără să fi analizat argumentele pe care el le-a adus. Acesta invocă art. 13 din Convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

64. Curtea constată că acest capăt de cerere se referă la aceleași fapte ca cele analizate în privința art. 6 alin. 1 din Convenție. Deoarece acest capăt de cerere nu ridică nicio problemă diferită de cea deja ridicată din perspectiva articolului menționat mai sus, Curtea nu consideră necesar să îl analizeze separat pe fond.

IV. Asupra aplicării art. 41 din Convenție

65. Conform art. 41 din Convenție,

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

66. Reclamantul nu a prezentat nicio cerere de satisfacție echitabilă. Prin urmare, Curtea apreciază că nu este cazul să i se acorde vreo sumă cu acest titlu.

PENTRU ACESTE MOTIVE,
ÎN UNANIMITATE,
CURTEA

1. declară cererea admisibilă;
2. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 6 alin. 1 din Convenție;
3. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 10 din Convenție;
4. hotărăște că nu este necesar să analizeze pe fond capătul de cerere întemeiat pe art. 13 din Convenție.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris la data de 15 februarie 2007, în conformitate cu art. 77 alin. 2 și 3 din Regulament.

Boštjan M. Zupančič,
președinte

Santiago Quesada,
grefier